

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

OPGERICHT DOOR KOLONEL G.E.V.L. VAN ZUYLEN,
21 MAART 1900.

HET KOLONIAAL BELANG IS EEN
ALGEMEEN NEDERLANDSCH BELANG.

Abonnementprijs per jaar:		Prijs der Advertentiën:	
Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 2.50	Per regel	f 0.15
Voor Oost-Indië en het Buitenland	" 4.—	Bij plaatsing van 500 regels	" 0.12 1/2
Afzonderlijke nummers	" 0.05	" " " 1000 "	" 0.10

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie”, en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.
 Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 51 Verhulststraat.
 Voor Advertentiën tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGC”, AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, Telefoon 4424, beiden DEN HAAG.

Inhoud van dit nummer.

Verzoek om steun. — Perskroniek. — Uit de O.-I. Mail. — West-Indië. — Wat de Inlander zegt. — Wat de Chinees vertelt. — Van Vreemde Koloniën. — Oost- en West-Indisch Literatuur-Overzicht. — Leestafels. — Mededeelingen. — Officiële Berichten. — Passagierslijst.

Het Hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zodoende en ook door het verleen van onderlinge hulp, warme belangstelling en liefde te kweken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt als minimum f2.— 's jaars (voor Indië en het buitenland minstens f2.50). *) Zij die f5.— of meer contribueeren of een gift in één'schenken van f100.—, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het Koloniaal Weekblad toegezonden.

*) Zie inteecken-biljet op de achterzijde van den Omslag. Verzoeken dit ingevuld te zenden aan het adres van den Secretaris van het Hoofdbestuur E. van Assen, Heulstraat 17, Den Haag.

De Vereeniging „Oost en West” telt o.m.:

Een Informatie-Bureau van het Hoofdbestuur,

(Secretaris J. L. van Gennepe),

dagelijks — Zon- en feestdagen uitgezonderd — van 10—12 en 2—4 u., ten kantore Heulstraat 17, 1ste verdieping.

Doel: Aan hen, die zich voor staats- en particuliere betrekkingen wenschen te bekwalen, daartoe den weg te wijzen en tevens aan Indische ondernemingen, maatschappijen en genootschappen de gelegenheid te bieden zich voor het verkrijgen van werkrachten aan te melden.

Een Studie-Commissie van het Hoofdbestuur.

Doel: Uitoefenen van toezicht op de opvoeding en de studie der in Nederland vertoevende jongelieden, afkomstig uit de Nederlandsche Koloniën, hun hulp en bijstand te verleen en hun verblijf in Nederland zoo aangenaam en zoo vruchtbaar mogelijk te maken.

Secretaris E. van Assen, dagelijks — Zon- en feestdagen uitgezonderd — van 9—12 uur te spreken ten Kantore Heulstraat 17, 2e Verdieping.

Een Informatiebureau van de Afdeling 's-Gravenhage.

Doel: Het geven van inlichtingen omtrent opvoeding, onderwijs, huisvesting, inrichting enz.

Bureau L. a. n. v. a. n. M. e. e. r. d. e. r. v. o. o. r. t. 195, van 10—12 en 2—4 uur.

Secretaris de heer G. C. A. De Witt, wonende Reinkenstraat 6, tot wien men zich ook kan wenden om hulp voor werkzoekenden.

Verzoek om geldelijken steun voor de studie van een verdienstelijk jongeling.

Het bestuur van de Vereeniging „Oost en West” doet een krachtig beroep op den weldadigheidszin en de offervaardigheid van de leden der vereeniging, ten behoeve van een jongeling van Indische afkomst, die na voorbereidende studiën in zijn geboorteland op 17-jarigen leeftijd werd toegelaten tot de 5e klasse van een gymnasium hier te lande, het daarop volgend jaar met goeden uitslag het staatsexamen voor toelating tot een der hogescholen heeft afgelegd en die thans in de rechten wenscht te studeeren.

Het zou ten zeerste te betreuren zijn, als deze jongeling, die, ook volgens de verklaring van zijn leermeesters, door zijn buitengewoon goede geestvermogens en grooten werklust bij voortgezette studie een schoone toekomst tegemoet gaat, aan zijn verlangen geen gevolg zou kunnen geven, doordat zijn ouders en aanverwanten niet in staat zijn de kosten aan de studie verbonden, ten volle te dragen.

Een som van f600 ineens zal vermoedelijk toereikend zijn om in het te kort te voorzien, daar naar alle waarschijnlijkheid deze jongeling na een éénjarig verblijf aan de universiteit verder uit een studiebeurs zal kunnen worden ondersteund.

Menschenvrienden, steunt dezen jongeling en zendt uwe bijdragen aan den secretaris onzer vereeniging, den heer E. van Assen.

Mocht de totaal overvorderde som overschreden worden, dan zal het overblijvend bedrag worden gestort in het studiefonds voor onbemiddelde leerlingen.

(Voor de nog ontvangen gelden zie onder de Mededeelingen pag. 8).

PERSKRONIEK.

INHOUD: Een Indisch Briefschrijver in *De Nederlander* over het concubinaat. — *Het Volk* over het jongste koloniale debat. — *De Standaard* over den „Zondag in Indië”.

In de *Nederlander* troffen wij eenige interessante brieven aan uit Indië, blijkbaar geschreven door iemand, die daar geruimen tijd zijn „tampal” heeft gehad. In Brief II heeft de schrijver het over het „concubinaat” in verband met het B. Bestuur.

„De onvoldoende aanvangssalarissen beletten den jongen ambtenaren, zegt de schrijver, getrouwd „uit te komen”, of zelfs in de eerste jaren aan trouwen te denken.

En dit is een euvel, dat niet alleen den persoon en de Regeering tot groot nadeel is, doch dat geheel het Nederlandsche volk treft.

Het komt in de praktijk neer op eens premie op het concubinaat, een pest, die hard bezig is het Nederlandsche ras te degenereren.

Men heeft nu en dan getracht dit euvel te bestrijden door het uitvaardigen van strenge circulaire en

dergelijke, natuurlijk echter alleen met dit resultaat: dat in sommige gevallen 't concubinaat werkelijk verminderde, doch slechts om plaats te maken voor een veel erger vorm van prostitutie.

Men schijnt er zich in Holland geen rekenschap van te geven, dat de toestanden hier zoo geheel van die in 't vaderland verschillen. In Nederland is 't voor een jongmensch, dat zijn geregelde werkzaamheden buiten huis heeft, gemakkelijk een behoortijk en geschikt onderdak te krijgen, waar behalve voor zijn voedsel ook gezorgd wordt voor al die dagelijks terugkomende kleinigheden, die geheel vallen binnen de sfeer van werkzaamheden van de huisvrouw. Wordt de verzorging dezer legio kleinigheden naar behooren verricht, ook voor zoover noódig tijdens de afwezigheid van den bewoner op zijn werk of kantoor, dan zal hij zich aan zijn woning gaan hechten, haar als een „Tehuis” gaan liefkrijgen; worden zij nagelaten dan zal hij zich nooit aan zijn woning hechten, er zich nooit toe aangetrokken gevoelen. Gaandeweg zal hij zich ongelukkig gaan voelen, doordat hij nergens, nergens een „Tehuis” heeft, en weldra zal hij gaan trachten in dit folterende gemis te voorzien.

Trouwen kan hij niet, hoofdzakelijk om finantieele redenen.

Aldus wordt hij, de jonge ambtenaar, vertegenwoordiger der Regeering en van het „hooger” staande volk, tot het concubinaat gedreven, met een goedkoope inlandsche vrouw, doordat zijn volk hem de middelen ontzegde een vrouw van zijn eigen ras tot zich te nemen en als fatsoenlijk man te leven.

Dat achtereenvolgende Regeeringen deze rasverbasterende, ootterende toestanden hebben laten voortbestaan zonder ernstige pogingen tot verbetering aan te wenden, is een schande even groot, als het aantal minuten, dat aldus onherstelbaar verloren ging. Aan onze tegenwoordige Christelijke Regeering dan zij het gegeven, tegen dit groote euvel krachtig ten strijde te trekken.

Zij kan dit doen door den jongen ambtenaar in staat te stellen getrouwd „uit te komen” en behoortijk hier te leven. Men bega echter daarbij niet de fout, het beginsalaris van alle ambtenaren in die mate te verhoogen, dat zij getrouwd uit zouden kunnen komen. Maar men stelle, als ik het zoo noemen mag, een premie op het huwelijk, in Europa of spoedig na aankomst alhier, met eene Europeesche gesloten, door het vaststellen eener behoortijke toelage, evenredig aan de nieuwe verplichtingen welke uit die handeling onvermijdelijk voort moeten vloeien.”

* * *

Over het jongste koloniale debat schrijft het Volk:

„De heer Colijn, onbetwist leider van de anti-revolutionaire partij in koloniale zaken, en opvolger van den heer De Waal Malefijt, zoodra deze op een schappelijke manier geloofd kan worden, heeft de kenschetsing als modern-kapitalistisch, door Vliegen gegeven, kalm aanvaard.

Wel zeker, de „christelijke” regeering en haar

politiek, voor den christelijken kleinen man met christelijk etiket versierd, voortgekomen uit een propaganda met sterk anti-kapitalistische bijmaak, met voortdurend gedeklaameer over den toestand der kleine luyden tegenover het Mammonisme van de liberalen, waarom zou ze zich thans geneeren? De maskers moeten nu voor en na vallen. En dan begint men met die, welke de kleine luyden-kiezers niet zoo direkt in de gaten hebben.

De kerstening van Indië, dat parool dat met hoogdravende bombast zoo vaak is uitgegeven, is saamgeschroefd tot een politiek belangetje. Verspreiding van het christendom niet om zielen te redden, niet om heidenen en Mohammedanen deelgenoot te maken in de zegeningen van den eenig waren godsdienst, och neen, doch enkel om „ons" gezag te bevestigen, en den inlander klaar te maken voor de taak, die hij zal hebben te vervullen bij de verdere voortschrijding der kapitalistische ontwikkeling, die gewillige uitbuitingsobjecten eischt.

Het christendom gebruikt tot instrument in de kapitalistische uitbuiting, dat is wel het modernste kapitalisme. En niemand van de vrienden en verheerlijkers der zending gevoelde zich gedrongen, er ook maar één enkel woord tegen te zeggen, zóó heeft de politieke machtsbehoefte de ethische gevoelens verstuikt.

Dat openbaart zich op allerhande punten in bijzonderheden.

De heer Colijn richt een stevigen koud-waterstraal op de felle kritiek, die uit zijn partijkringen gewoonlijk gericht werd tegen den opium en tegen de voordeelen, die men uit die „zonde" van het opiumgebruik voor de schatkist perst.

De minister ziet vreeselijk op tegen de moeilijkheden om tot maatregelen tegen den woeker te komen.

De bescherming van de inlandsche bevolking tegen de afpersing van grond tegen bespottelijk lage pachtbeprijzen door de suikerindustrie, zakt kalm in de snippermand. En toch betrof het hier een soort van bescherming, die geheel zou liggen in de lijn der klein-burgerlijk klerikale politiek.

En zoo voort.

De modern-kapitalistische eischen geven aan, wat er geschieden zal en wat er nagelaten moet worden.

Een schijnvertooning op het gebied van de Zondagsrust, waarvan de heer Colijn zelf zeide, dat ze in de Indische maatschappij geen de minste aanhang had in de volksovertuiging, en die dus niet de minste betekenis heeft, dat is alles, waarin de regering van haar „christelijken" oorsprong blijf durft te geven.

Treurig gestamel na zóóveel geschetter."

* * *

Uit een artikel der *Standaard* van de bekende hand over „Zondag in Indië":

„Vraagt ge, wat bij het jongste algemeene Koloniaal debat Links in het harnas joeg, dan geeft het Kamerverslag slechts één antwoord: De viering van den Zondag in Indië. De viering was lange jaren schromelijk verwaarloosd. Eerst in 1903 is ze in behandeling gekomen. En thans had Idenburg als Gouverneur-generaal deze teedere quaestie ietwat nader aangedrongen. En dit kleine gebeurtenisje hinderde nu de mannen van Links zóó geweldig, dat er uit alle groepen een opstoot om zijn hart te luchten. Vliegen van de Socialisten, Bos van de Vrijzinnig-Democraten, De Meester van de Unie-liberalen, en van de Vrij-Liberalen Tydeman. De laatste nog het felst van de vier.

In te vreemder licht kwam dit hoog opnemen door Links van dit kleine geval te staan, daar al spoedig bleek, dat men het niet eens was over de feiten. Had Idenburg zelf de stukken waarover het ging, gesteld, zou zou men geweten hebben waaraan zich te houden. Nu anderen er de pen in roerden, waren de circulaire echt Indisch onduidelijk, en was de Minister niet in staat om, wat de twee hoofdpunten aangaat, zekerheid te geven.

Dit verwarde al spoedig de geesten en maakte in het eind zelfs voor den Minister het nemen van een juiste conclusie ten slotte schier ondoenlijk. Er is inzake den Zondag niet tweërlei, maar drieërlei. Er is Zondagsrust, er is Zondagsheliging, en er is Zondagsviering, en dat derde, waarop het hier juist aankwam, viel in zijn resumptie geheel uit; iets wat uitsluitend aan den loop van het debat was te wijten, dat om de zaak heenliep, maar er niet op inging.

Zondagsheliging bleef geheel buiten spel. Zondagsheliging bestaat naar luid van den Heidelberger Catechismus hierin, dat „ik op den Sabbath tot de gemeente Gods naarstiglijk kome, om Gods Woord te hooren, de Sacramenten te gebruiken, God den Heere aan te roepen en den armen Christelijke handreiking te doen." Van dat alles nu is in de circulaire met geen letter sprake.

Het ging in de circulaire's om heel iets anders, om iets, dat noch met de Zondagsheliging, noch

met de wekelijksche rust van den arbeider ook maar iets uitstaande had, maar eigenlijk om de viering van den Zondag door de Overheid zelve.

Het denkbeeld om deze teedere aangelegenheid niet door circulaire's te regelen, maar bij ordonnantie vast te leggen, juichen wij ook toe; maar dan moet het een ordonnantie niet op de Zondagsrust, veel minder op de Zondagsheliging, maar een ordonnantie op de Zondagsviering door het Gouvernement zelf zijn. Zoo en niet anders is het vraagstuk steeds van Antirevolutionaire zijde opgezet. Zoo en niet anders is het ook vroeger door den Minister, toen hij Kamerlid was, bepleit. Zoo en niet anders heeft de Gouverneur-Generaal de zaak aangevat. En zoo en niet anders moet ze doorgezet. Reeds in 1903 is hiertoe de eerste stap gedaan. Idenburg deed thans den tweeden. Straks wachten we nu de ordonnantie, die deze delicate quaestie voorgoed en definitief regelt. En al was de resumptie door den Minister, als gevolg van het verwarde debat, min gelukkig, er is geen quaestie van, dat hij ten deze zijn verleden niet zal verloochenen."

Uit de O.-I. Mail.

De gezondheidstoestand.

Met de cholera blijft 't gelukkig afnemende. Daarentegen schijnt Soerabaja thans weer in de greep van een koorts-epidemie te zijn. Niet alleen de Inlanders — in bijna iedere kampong heerscht de ziekte — doch ook vele Europeanen in de z.g. gezonde stadswijken worden er door getroffen.

Men schrijft het uitbreken dezer epidemie toe aan den intensen vuilen toestand, waarin de meeste kampongs verkeeren.

't Wordt tijd, dat de autoriteiten de schoonmaak in de inlandsche wijken weer eens geregeld laten controleren, zoo schrijft het *Soerab. Nwsbl.*

In het *Weekoverzicht* tot 12 Oct. van het Christelijk Weekblad *De Banier*:

De gemeenteraad te Semarang heeft besloten 2 miljoen te leenen aan 4½%. Of ze het echter zonder regeeringsgarantie krijgen zullen, is de vraag.

Op de ontwerp-begroting voor 1911 der gemeente Batavia is f 2500 uitgetrokken voor muziekuivoeringen en andere volksvermakelijkheden. Geen geld voor de noodzakelijkste dingen en toch muziek!

De vorstin van Tanette (Celebes), een trouwe vriendin van het Nederlandsch gezag, is overleden.

De statuten van de Vereeniging School met den Bijbel te Semarang zijn goedgekeurd. Wie verschaft nu het geld om grond te koopen en een school te bouwen?

Naar gemeld wordt, zal het gebod, dat de Chinezen hier in bepaalde wijken moeten wonen, weldra worden ingetrokken. Dat kan prettig worden.

Het plan bestaat, om op het land Kondangdia in Weltevreden 500 nieuwe huizen te zetten. Wel noodig, want we hebben hier huizen nood.

Kapitein Christoffel, een der helden van ons Indisch leger, heeft ontslag uit den dienst gevraagd. Te weinig gewaardeerd?

Het Portugeesche oorlogsschip *Vasco da Gama*, liggende te Priok, heescht de republikeinsche vlag, en kreeg toen van onze Regeering het verzoek binnen eenige dagen de haven te verlaten. Maar de Portugeesjes hadden geen geld en moesten toch eerst kolen koopen. Gelukkig is alles in orde gekomen en behoefde er geen „uitsmijter" bijgehaald te worden.

In het seizoen 1909—1910 zijn 14481 Javanen en Maleiers naar Mekka getogen. Minstens 7 mill. verlies en 14000 hadji's winst.

Volksbibliotheken.

Bij gouvernementsbesluit zijn vastgesteld de volgende bepalingen omtrent de op- en inrichting van bibliotheken voor volkslectuur (volksbibliotheken).

Artikel 1. (1) Aan iedere openbare lagere inlandsche school der 2de klasse op Java en Madoera wordt een volksbibliotheek verbonden.

(2) Het hoofd der school is belast met het beheer van die bibliotheek.

Artikel 2. (1) De directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid is bevoegd ook elders de oprichting van volksbibliotheken te bevelen.

(2) Het besluit van dien departementschef tot oprichting van een volksbibliotheek houdt tevens de aanwijzing van den beheerder in.

Artikel 3. (1) Onder het toezicht van den directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid berust de algemeene leiding der volksbibliotheken bij de commissie, ingesteld bij artikel 1 van het besluit van 14 September 1908 no. 12.

(2) Die commissie stelt een reglement vast omtrent de inrichting, het beheer en het gebruik van de volksbibliotheken en geeft aan de beheerders alle algemeene en bijzondere aanwijzingen, welke zij dienstig acht.

(3) Dat reglement bevat de bepaling, dat leerlingen van openbare lagere inlandsche scholen kosteloos de voor hen geschikte werken kunnen ontvanblijtheek hunner school ter lezing kunnen ontvangen.

(4) Voorts zorgt de commissie, in overleg met de inspecties van het inlandsch gemeente-onderwijs, dat de aan openbare lagere inlandsche scholen verbonden volksbibliotheken dienstbaar worden gemaakt aan het onderwijs op de inlandsche gemeentescholen aldaar.

(5) De beheerders zijn verplicht aan de in alinea 1 bedoelde commissie alle verlangde opgaven en inlichtingen te verstrekken.

Artikel 4. (1) De in het vorig artikel bedoelde commissie bevordert de samenstelling van volkslectuur en doet aan den directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid de noodige voorstellen tot aankoop, druk, herdruk enz. van werken, welke naar haar gevoelen voor plaatsing in de volksbibliotheken in aanmerking komen.

(2) Zij regelt de verdeling van door genoemden departementschef te harer beschikking gestelde werken over de verschillende volksbibliotheken.

(3) De verzending aan de beheerders der volksbibliotheken geschiedt overeenkomstig hare aanwijzingen door den administrateur van het depot van leermiddelen.

Terwijl bij artikel 2 bepaald is, dat de ingestelde commissie kan worden aangeduid als „Commissie voor de volkslectuur."

De heer Lovink aan het woord.

Misschien is het niet zijn bedoeling geweest, schrijft de *Preanger-Bode*, maar wij wagen het er op te vertellen van een kort onderhoud, dat wij met den heer Lovink, directeur van den landbouw, hier op zijn doorreis gehad hebben. Wat hij sprak, bezit niet de glans van nieuwhed. In zijn mond krijgt het echter vorm en betekenis, al koestert hij zich dan ook nog niet zoo heel lang in de tropische zon, — houdt het eene belofte voor de toekomst in.

Al heel spoedig kwam het gesprek op zijn speciaal terrein, den landbouw en den landman.

Hij had vertrouwen in den javaanschen landman. Aan werklust ontbrak het hem niet en aan intelligentie nog minder. Met nadruk gaf hij zulks als zijn overtuiging te kennen.

— Dus u gelooft, dat het in werkelijkheid mogelijk zal zijn bij den tani de noodige zelfstandigheid aan te kweken?

— Gelooven, gelooven, ik geloof het niet alleen, maar het is mijn heilige overtuiging.

Daarbij voerde hij aan, dat van den tot nu toe gevolgden weg moet worden afgeweken. Thans is daarvoor het tijdstip angebroken. Het oude systeem deugt niet.

Er moet uit den tani gehaald worden wat er in zit, zoo gaf hij te kennen. Maar dan van onderop op. Leiding heeft hij noodig even goed als de europeesche landbouwer over het algemeen. Wanneer aan den Javaan gelegenheid werd gegeven zichzelf te leeren kennen, twijfelde de heer Lovink er niet aan, dat eenmaal een hogere mate van welvaart zijn deel zou zijn. In dit verband sprak hij dan ook van coöperatie. Iedere kampong is een gemeenschap op zichzelf en zou voor de toepassing van het coöperatieve beginsel zeker een welige bodem zijn.

Al sprekende trok hij een lijn tusschen den europeeschen landbouwer en den javaanschen, en daarbij viel het oordeel aangaande laatstgenoemden volstrekt niet zoo ongunstig uit. In de in gebruik zijnde toepassingen kan meermalen een merkwaardige overeenkomst worden aangetroffen. Overigens meende hij den javaanschen landbouwer hooger te mogen plaatsen dan dien van verschillende landen in Europa, als Rumenië en Hongarije. Vooral over den Madurees was hij zeer goed te spreken, zonder dat de Soendanees b.v. daarom minder in zijn aanzien stond.

Op de Vee-tentoonstelling te Salatiga heeft, volgens het verslag van Het *Soer. Hbld.*, de Directeur van Landbouw o.a. het volgende gezegd:

De directeur van Landbouw het woord nemende verklaarde, dat hij met genoegen de uitnodiging van het Bestuur had aangenomen. Waar hij, als chef van het Departement van Landbouw, de taak op zich had genomen om alles te doen wat in het belang van den landbouw in het algemeen en van de veeteelt in het bijzonder wenschelijk is, was hij blij, in de gelegenheid te zijn zich zelf eenigszins een oordeel te kunnen vormen, omtrent den stand van den veestapel op Java, om zoodoende

met kennis van zaken voorstellen te kunnen doen in het belang van den landbouw en veeveelt.

Het departement zal steunen, waar gesteund moet worden, maar, en hierop legde de directeur den nadruk, men moet het departement niet beschouwen als een steunpilaar, doch meer als een leidster op den weg.

De veestapel werd in oogenschouw genomen. Alle rubrieken passeerden de revue, een voor een trokken de exemplaren voorbij den directeur, die omgeven was door een staf van veeartsen en andere deskundigen, die den directeur alle gevraagde inlichtingen verschaften. Met zeer veel belangstelling sloeg deze het tentoongesteld vee gade, af en toe bijzonder mooie exemplaren aan een nauwkeurig onderzoek onderwerpende.

Telkens gaf hij wenken ten beste, daartoe in staat gesteld door rijke ervaring op het gebied van Nederlandsche veeveelt enz. Zoo gaf hij ook in overweging, de volgende maatregel, die in Holland zoo doeltreffend was gebleken, n.l. op het tentoonstellingsterrein een groot bord te plaatsen, waarop vermeld staat waarom de prijs-winnaars bekroond waren. Jammer genoeg, werd hem geantwoord, ontmoet dit veel bezwaren, en het voornaamste is wel, dat de Javaan, de dessaman wordt hier bedoeld, niet lezen kan.

De eindindruk van den heer Lovink was, dat de vereeniging op den juiststen weg is, dat zij prachtige resultaten bereikt heeft, en beloofde allen mogelijke steun, die de vereeniging noodig zou mogen hebben.

Het blad heeft gemeend van dit korte onderhoud melding te moeten maken, speciaal omdat de heer Lovink zich daarin ontpopte als een warm vriend van den Javaan, een vriendschap, die dezen laatste zeer zeker niet te onpas zal komen.

Een basis leggen, zeide de heer Lovink, waarop het nageslacht dan weer voort zal kunnen bouwen, en zijn naam mag er voor ons een borg voor zijn, dat die basis er komen zal ook.

Twee nieuwe Pangeran's.

Onze bandoengsche correspondent schrijft: De hoogste onderscheiding, die aan regenten gegeven kan worden, is toegekend aan den regent van Cheribon, een der vriendelijkste en waardigste ambtenaren.

Afstammende uit een oud regentengeslacht, waarvan de leden sedert tien geslachten de nederlandsche Regeering trouw zijn geweest, heeft **Pangeran Aria Soeria Atmadja**, zich de hoogachting van allen, die hem kennen, en de liefde van de geheele bevolking verworven.

Als kliwong van Soemedang in 1869 in gouvernementsdienst getreden, doorliep de nieuw benoemde pangeran de verschillende rangen van wedana en patih en werd in 1882 tot regent van Soemedang benoemd.

Verscheidene onderscheidingen vielen den pangeran ten deel, zooals de gouden ster voor verdienste, het officierskruis van de Oranje Nassau-Orde, de gele song-song en nu met het pangeranschap de gouden song-song.

De resident Boissevain met tal van Europeesche en Inlandsche ambtenaren en vrienden van den pangeran waren den 15 October te Soemedang vereenigd om op plechtige wijze het besluit te overhandigen en tevens een door den resident en assistent-resident geschonken gouden pajong.

De geheele bevolking was opgekomen om, in stilte, rondom de kabopatan gezeten, getuige te zijn van deze plechtigheid. Overal waren eerepoorten en versieringen aangebracht en zichtbaar aangedaan nam de oude regent al deze huldeblijken in ontvangst.

Het is van resident Boissevain goed ingezien om zoo veel mogelijk luister bij te zetten aan de plechtigheid, waar het gold een zoo verdienstelijken regent.

Het besluit, in gele zijde verpakt, werd hem met een gevoelvolle rede door den resident overhandigd, waarbij deze liet uitkomen, dat dit geschiedde opdat allen, de geheele bevolking, zoude weten, hoe hoog in aanzien hun regent stond aangeschreven. Eerst in het Hollandsch door den resident en later in het Maleisch door den regent van Bandoeng werd het besluit voorgelezen en gereleveerd, dat deze hoge onderscheiding als iets zeer bijzonders moest worden beschouwd, daar gewoonlijk alleen den oudsten regent en dien met 40 à 50 dienstjaren deze eer te beurt viel.

De regent had dan ook gedurende zijne langdurigen diensttijd steeds tot tevredenheid van de Regeering en tot heil van de bevolking gewerkt.

Onder het aanbieden van gelukwensen overhandigde de resident toen het besluit onder het gejuich der aanwezigen.

Het was frappant om te zien, hoe de bevolking medeleefde en deelnam aan de eer, die den regent te beurt viel.

Verscheidene Inlandsche spelen, feestmaaltijden, alles keurig geregeld, luisterden de plechtigheid op en het zal drie dagen en nachten feest zijn voor de bevolking ter eere van hun zoo geliefden regent **Pangeran Aria Soeria Atmadja**.

Dat zijn zegenrijk bestuur nog vele jaren moge voortduren.

Onder de officiële berichten vinden wij ook de begiftiging van den zeer verdienstelijken regent van Koeto Ardjo (Kedoe), **Raden Adipati Poerbo Atmodjo**, met den titel van pangeran en het recht tot het voeren van den gouden pajong.

In verband met de Zondag-Circulaire.

In een brief uit Makassar aan de Locomotief werd er op gewezen, dat bij de feestelijke opening van de Javasche Bank aldaar, welke op een Zondag viel, ambtenaren en officieren tegenwoordig waren geweest, en dat ondanks de tweede der bekende Zondagrust-circulaire hun verbod op Zondagen aan openbare feestelijkheden deel te nemen. De correspondent prees de ambtenaren uitbundig, omdat zij zoo dapper waren geweest, zich tegen den wil van den Landvoogd te verzetten. Op deze zotte schrijverij — bij geen der betrokkenen heeft natuurlijk enig verzet in de bedoeling gelegen: zij waren gasten op een particulier feest, schrijft De Jav. bode — vatte de redactie van De Banier vuur en zij eischte op hoogen toon de bestraffing van de „schuldige” landsdienaren.

De directie der Javasche Bank, hierin een belediging van hare gasten ziende, richtte daarop een schrijven tot de redactie van De Banier, dat door dat blad wordt gepubliceerd en luidt o.m.:

Noch met de z.g. Zondagrust-Circulaire aan de ambtenaren en militairen, noch met min of meer opgesmukte verhalen van particuliere correspondenten in dagbladen, hebben wij eenige bemoeienis, zoodat wij aan die zaken geen aandacht behoeven te schenken.

Geheel iets anders wordt het, indien iemand zich op die wijze gaat bemoeien met hetgeen in ons huis is voorgevallen en deswege aan de hand van die z.g.n. Zondagrust-Circulaire de bestraffende tusschenkomst van de Regeering afdreigt. Dit is toch werkelijk in strijd met de goede manieren.

Wij zijn volkomen vrij in ons eigen huis om ons daarin te bewegen, zooals wij goedvinden, zoolang wij geen aanleiding geven aan den strafrechter of aan de politie om in te grijpen; en diezelfde vrijheid genieten evenzeer onze gasten in onze woning, ambtenaren, militairen of welke functie zij ook bekleeden; het gaat een buitenstaander niets aan wat in dien besloten kring geschiedt en eene overheid die zich zonder justionele of politionele noodzaak daarmede zoude bemoeien, zou zich aan een zeer laakbare machtsoverschrijding te buiten gaan.

Gij echter hebt goedgevonden met een beroep op die z.g.n. Zondagrust-Circulaire onze gasten, die uit naam van onze hoofd-directie door onzen agent ter plaatse waren uitgenoodigd voor hun verblijf in ons huis met straf te bedreigen; dan wordt het onze zaak om het in deze voor onze gasten op te nemen.

Al twijfelen wij geen oogenblik er aan, dat de Regeering te Buitenzorg te verstandig zal zijn om van dergelijk geschrijf ook maar de minste notitie te nemen, zoo kan ons dit niet weerhouden, u te verklaren, dat wij uwe houding in hooge mate ongepast vinden, en u bij dezen mede te deelen, dat gij u ten opzichte van ons en dus ook van onze gasten, van dergelijk optreden hebt te onthouden.

Van dit schrijven zullen wij copie zenden naar Makassar ter kennismaking voor de betrokken en belanghebbende personen.

President en Directeuren der
Javasche Bank.

(w.g.) VISSERING.

(w.g.) ZEILINGA.

Hierop werd door den heer P. Bergmeier, hoofdredacteur van genoemd weekblad o.a. geantwoord:

Zeer erkentelijk ben ik u voor de pogingen door u aangewend, mij een lesje te geven in „goede manieren”.

Het schijnt echter, dat ook op het gebied der goede manieren de antithese al is doorgedrongen.

Zoo zijn er menschen, die het in strijd met de goede manieren achten, dat een lichaam als de Javasche Bank, trots den duidelijk uitgesproken wensch van Z.Exc. den Gouverneur-Generaal om de Zondagrust te bevorderen, op Zondag een nieuw kantoorgebouw feestelijk in gebruik neemt.

Ook vinden zij het in strijd met de goede manie-

N.V. BERLITZ-SCHOOL Mij.

welbekend bij allen die met verlof in Nederland vertoeven.
Noordeinde alleen 42^B, boven Maison KRUL.
Telefoon 6318.

TALen: DUI TSCH, ENGELSCH, FRANSCH,
ITALIAANSCH, SPAANSCH ENZ.

door ontwikkelde leeraren, uit de desbetreffende landen,
die eene zuivere uitspraak vrij van dialect bezitten.

Om teleurstellingen te voorkomen, lette men vooral op
het juiste adres Noordeinde 42b, boven maison Krul.

Heineken's Glazenwasscherij

STOOM JALOEZIEËN- en
ROLLUIKENFABRIEK. :-

Fabriek v. Geschilderde GORDIJNEN

in meer dan 500 dessins. □ □ □

„Klenus” Stofzuig machine.

:-: HOF- EN RIJKSLEVERANCIERS. :-:

□ 'S-GRAVENHAGE. □

:-: KETTINGSTRAAT No. 6. :-:

TELEFOON 2478.

ren, dat een van uw gasten, voor wie gij met zooveel ijver opkomt, die feestelijke ingebruikneming aangreep, om de wenschen van den Landvoogd in een bespottelijk daglicht te stellen.

Uit uw schrijven leid ik echter af, dat gij in dat alles niets ontdekt, dat met de goede manieren in strijd is; zoodat het nutteloos is, daarover met u van gedachten te wisselen.

WEST-INDIË.

De West vernam in een onderhoud met de heeren Polak en Flu nog het een en ander omtrent hun reis naar Boven-Suriname.

Op Goddo werden de heeren met groote onderscheiding door de Boschnegers ontvangen.

Zooals men weet, gaf de komst der hulp-expeditie aanleiding tot een zitting van den Raad der boschnegers, Deze zitting duurde vier uur. Zij werd bijgewoond door de heeren Flu en Polak. Laatst genoemde nam zelfs de vrijheid het woord te voeren in den Raad, om de Boschnegers te wijzen op een verkeerde meening. Het bleek namelijk, dat de Boschnegers nog steeds vijandelijke bedoelingen zoeken in het optreden der blanken. De expeditie naar de Boven-Suriname beschouwden zij als voorbereidende maatregelen om de Boschnegers te onderwerpen. Maar wat vooral hun aandacht had getrokken, dat was de bouw van twee hoge torens aan de Suriname-rivier bij Kadjoe de torens voor de hangkabelbaan van den spoorweg). In den Raad werd de meening uitgesproken, dat die torens dienden om de Boschnegers te bevechten. Van uit die torens zou men met kanonnen tot Goddo kunnen schieten.

Toen nam de heer Polak het woord. Hij merkte op, dat, als de blanken werkelijk vijandige bedoelingen hadden, zij eenvoudiger de Boschnegers konden beoorlogen. Het zou dan voldoende zijn om de rivier af te sluiten, zoodat de Boschnegers geen gelegenheid meer zouden hebben zich in de stad te voorzien van artikelen, die een behoefte voor hen zijn geworden, als kruit, tabak, sterke drank, zout, petroleum, enz.

Blijkbaar maakte deze mededeeling indruk op de vergadering. Aan zoo iets had men nooit gedacht. En de verzekering van den heer Polak, dat de blan-

ken hoegenaamd geen vijandige gevoelens koesterden ten opzichte der Boschnegers, viel dan ook in zeer goede aarde.

Ook onderling hadden heeren Boschnegers ter vergadering eenige quaesties te beslechten. Zoo bleek bijvoorbeeld, dat de verstandhouding van de tot het christendom bekeerde Boschnegers van Gansee tot de nog heidensche Boschnegers niet heel vriendschappelijk was. (De hulpexpeditie was vergezeld van eenige Gansee-bewoners). De heidensche Boschnegers beweerden, dat de Ganseeërs op hen neerzagen, en geen omgang wilden houden. Op dit verwijt werd geantwoord door een der Ganseeërs. In een toespraak, die van oratorisch talent getuigde, bewees hij, dat juist het omgekeerde het geval was.

De heer Flu had een groote kist medicijnen medegenomen, en deelde kwistig daarvan uit op de verschillende dorpen. Ook maakte hij zich verdienstelijk door wel een dertig Boschnegers kiezen uit te trekken, wat zeer gewaardeerd werd. Enkele kleine operaties verrichtte hij — zooals bijvoorbeeld het verwijderen van een splinter uit een etterenden voet — ook al weer tot tevredenheid van heeren Boschnegers. Het opperhoofd was hiermede zóó ingenomen, dat hij een boodschap medegaf voor den Gouverneur, inhoudende het verzoek om elk jaar een geneesheer te willen zenden met een kist vol medicijnen, en — de Boschnegers zijn practisch — tevens een kist met „bakra dringi“ (dranken van blanken).

Een minder aangename conclusie, waartoe de heer Flu geneigd is, is deze: dat dit binnenland — tenzij onder zeer kostbare hygiënische voorzorgen — voorshands onbewoonbaar moet worden geacht voor anderen dan inboorlingen. Een blijvende vestiging van anderen (bijvoorbeeld voor cultuurondernemingen) schijnt den heer Flu voor het diepere binnenland aan groote bezwaren onderhevig. Daarentegen acht hij het zeer goed mogelijk, om bij tijdelijk verblijf in het binnenland, zich vrij te houden van de malaria. De eenige voorzorg, die de heer Flu neemt op zijn reizen naar het binnenland, is om zes uur 's namiddags zijn muskietent te betrekken. Dit is ook nu weder gedaan op deze reis naar Godo, zoodat de heer Flu overtuigd is te zullen vrij blijven van malaria-aanvallen. De ingenieurs Wirix en Schönfeld, sedert geruimen tijd werkzaam aan de koloniale spoorwegen, die tot dusverre steeds zorg droegen om zes uur 's namiddags hun muskietenproefwoning te betrekken, zijn tot dusverre vrij gebleven van malaria, in tegenstelling van alle ingenieurs, die vroeger aan de koloniale spoorwegen hebben gewerkt.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Voorgenomen Turksch bezoek aan het eiland Java. — Aan de Bromartani van 21 Augustus 1910 no. 66, wordt het navolgende ontleend:

De vorige Sultan van Turkije, Abdül Hamid, was er niet vóór, dat zijne onderdanen veel binne-lands reisden, terwijl reizen buitenslands geheel door hem waren verboden.

Sedert de Jong-Turksche partij echter het gezag in handen heeft met een Volksvertegenwoordiging en een Grondwet, waarbij aan alle onderdanen gelijke rechten worden toegekend, is in dien vroegeren toestand veel verandering ten goede gekomen, en wordt het reizen binnen- en buitenslands als een maatregel beschouwd, die ontwikkelend werkt, en waardoor men in de gelegenheid wordt gesteld eigen toestand met dien van anderen te vergelijken, verder een zelfstandig oordeel te vormen en menschenkennis op te doen.

Deze partij is thans dan ook bezig gelden bijeen te brengen en verenigingen te stichten, die aan de bereiking van dit doel bevorderlijk kunnen zijn.

Zelfstandig reizen schijnt voor vele Turken bezwaren in te hebben; daarom wordt op het vormen van gezelschapsreizen, onder geleide van een met het te bereizen gebied bekenden persoon aangestuurd.

De leider regelt dan de aanraking met de besturende ambtenaren, wijst het gezelschap op de producten van landbouw, nijverheid enz., en dit levert een groot gemak op voor de reizigers individueel.

In het afgelopen jaar bezochten 30 Turksche Parlementsleden de verschillende landen van Europa en leerden op die wijze o.a. hunne Westersche ambtgenooten kennen.

Na hun terugkeer vertrokken 150 Turken voor een maand naar Oostenrijk, welk gezelschap bestond uit handelaren, officieren, geestelijken, mannen van de Pers, fabrikanten, enz.

Overall werden zij hartelijk ontvangen.

Thans willen 100 Turken Italië bezoeken, terwijl een gezelschap van 112 Turken wordt gevormd met het doel Frankrijk te bereizen. Daaronder zijn 56 jonge officieren.

Ook ligt het in het plan om aan Japan en Java een bezoek te brengen, dat drie maanden zal duren.

Verskillende geestelijken zullen zich daarbij aansluiten.

In Turkije stelt men zich van dit voorgenomen bezoek veel voor.

Japan is een Aziatisch zelfstandig Keizerrijk, dat zich sterk naar boven heeft gewerkt en als gelijke van eene Westersche monarchie wordt beschouwd. Zoo schrijft de Bromartani en vervolgt: Op de Turksche onderwijsinrichtingen wordt Japan steeds als voorbeeld gesteld aan de jeugd als hetgeen samenwerking en energie in korten tijd vermogen te doen, voorts hoe een volk zich spoedig intellectueel en economisch kan ontwikkelen, en op welke wijze een land moet worden bestuurd.

Van Japan uit zal dan Java worden aangedaan. Hier zal het gezelschap zeker gaarne zijne tenten nederslaan, in aanmerking genomen het feit, dat men in contact zal komen met zoovele geloofsgenooten. Men komt er dus aan wal als vrienden.

Van Javaansche zijde wordt innig gehoopt, dat het gezelschap zich op Java recht gelukkig zal gevoelen, aldus besluit het blad.

Het moeilijke bestaan van de inlandsche klerken bij de Landraden. — In de Djawa-Tengah van 29 Augustus 1910 no. 194 wordt door Reiziger het moeilijke bestaan der inlandsche klerken bij de Landraden voorgebracht en daarbij vooral gewezen op hunne groote afhankelijkheid van den griffier van dat inlandsch Rechtscollege.

Volgens art. 73 van de Rechterlijke Organisatie in Ned.-Indië, heeft de Griffier van den Landraad de bevoegdheid klerken bij die Rechtbank aan te stellen, onder goedkeuring van den Voorzitter, terwijl hij hen, naar welgevallen, kan ontslaan.

Van dat recht wordt, volgens bovengenoemd blad, dikwijls op eigenaardige en onoordeelkundige wijze gebruik gemaakt en hangt het van de meerdere of mindere mate van sympathie van den griffier voor zijn personeel af, of hij een klerk al of niet indiens functie zal handhaven.

Doch dit is geenszins de bedoeling van den Wetgever. Deze laat niet toe, dat men, eenmaal als klerk bij den Landraad in dienst zijnde, zonder goedkeuring van den Voorzitter, plotseling aan den dijk wordt gezet.

En toch, hoevele klerken zijn reeds niet de dupe geweest van de grillen der Griffiers!

Ook de Griffier van den Landraad te Indramajoe schijnt ten deze zijne bevoegdheid te buiten zijn gegaan en, tijdens het afwezen van den Voorzitter, 2 Javaansche klerken en 1 magang uit den dienst te hebben verwijderd, op grond van te zijner kennis gekomen feiten uit een tot hem gericht anoniem schrijven, waarin vermeld stond, dat ten huize van den eersten Javaanschen klerk ongunstig was gesproken over de wijze van optreden van den griffier.

Aan genoemd inlandsch personeel werd eenvoudig door den Europeeschen klerk, namens den griffier, aangezegd, dat men niet meer ter Griffie mocht komen en dat, als een eervol ontslag uit den dienst verlangd werd, men zich tot een geneesheer moest wenden en van dezen een geneeskundige verklaring overleggen, ongeschikt voor den dienst zijn. Toen zij in het bezit daarvan waren, werden de 2 Javaansche klerken en de magang, wegens ziekte (lees: onvoegzame uitdrukking over den Griffier) op eervolle wijze uit hunne betrekking ontslagen.

Eén der klerken had 11 jaren en de andere 7 jaren dienst op het Landraadkantoor, niettemin werden zij als onnutte honden weggejaagd.

In het particuliere treft men zulk een toestand niet aan; daar wordt men, in geval van ontslag, steeds tijdig in de gelegenheid gesteld een anderen werkkring te zoeken.

Waar blijft toch de rechtvaardigheid en op wien kan men zich in Indië toch beroepen, vraagt de schrijver.

Het vreemdste dezer geschiedenis is ten slotte, dat de magang, na den 8en Augustus 1910 ontslagen te zijn, den 11den van die maand weder in functie trad, omdat diens onschuld toen was gebleken.

Doch dan was de inhoud van het anoniem schrijven ook niet juist, zegt de schrijver.

In elk geval meent deze, dat door een en ander het vertrouwen van het inlandsch element in het gezag wordt geschokt en spreekt hij daarom den wensch uit, dat hooger autoriteit moge besluiten het recht van de Griffiers van Landraden tot aanstelling en ontslag van het klerkenpersoneel te doen uitoefenen door den Directeur van Justitie, evenals zulks geschiedt met de klerken van de landskassen door den Directeur van finantiën.

Verdachte volksbeweging op Java. In de Pemberita Betawi van 14 September 1910 no. 207 komen berichten voor welke duiden op zekere onrust onder de bevolking van de residenties Soerabaja, Kediri, Madioen, Rembang en Pasoeroean.

Samenscholingen van inlanders zouden daar plaats gehad hebben, met het doel onrust te verwekken.

Te Modjokerto en te Madioen zouden reeds twee gevaarlijke geestdrijvers zijn opgevat, die een aanzienlijk aantal volgelingen op zich hadden weten te verzamelen en wier actie, vooral in de afdeeling Sidjoe, door de bevolking werd goedgekeurd. Genoemde leiders gaven voor, af te stammen van Pangerran Dradjat, en op die wijze in betrekking te staan tot de inlandsche grooten in Soerakarta. Een 60-tal der volgelingen werden bij een spoorhalte tusschen Kediri en Kertosono in hechtenis genomen.

Het schijnt, dat deze beweging verband houdt met de vroeger plaats gehad hebbende opstootjes te Baron (Kediri). Vele der volgelingen van Dermodjojo wisten toenmaals te vluchten en zoodoende een strafvervolgving te ontkomen, waarom zij zich, met haat tegen het bestuur te Ngandjoek, hebben neergezet in de residenties Kediri, Madioen, Soerakarta, enz.

Wanneer zij zich dan ook verzamelen en de leer van Dermodjojo in toepassing brengen, dan behoeft dit geenszins de verwondering op te wekken.

Ook vernam men, dat in verschillende dorpen van de afdeeling Trenggalek vergaderingen van geestdrijvers plaats hadden, op dezelfde wijze als die, welke destijds te Gedangan werden gehouden en die den opstand aldaar hebben voorbereid.

Deze tijdingen gaven den Resident van Kediri aanleiding persoonlijk en plaatselijk een onderzoek in te stellen en de noodige voorzorgsmaatregelen te nemen.

Er schijnt dus wel het een en ander in Midden- en Oost-Java te broeien, doch zekerheid omtrent de gisting bestaat er niet.

Het bestuur is echter waakzaam en zal dit zeker ook blijven, in aanmerking genomen de bij- en lichtgeloovigheid van de bevolking, in het bijzonder van Ponorogo.

Ook de Djawa Tengah spreekt in nummer 205 over deze gisting en verklaart niet te begrijpen welk doel de geestdrijvers zich voorstellen te bereiken.

Moeten door die geheime complotten de Nederlanders soms uit Indië worden weggejaagd? vraagt het blad.

Doch dan zal de leider, geestdrijver, zeker wel beseffen, dat zulks niet gaat met een 200 of 300 man, die slechts gewapend zijn met opiumpijpen.

Voor het geval de leider streeft naar het maken van naam, dan is het zeker beter, dat hij tot onderwerp zijner belangstelling een fatsoenlijker zaak kieze.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Reis van Peking naar Taskend. (Van Sianfu naar Lanchau).

Op den 31en Januari van dit jaar werd Sianfu verlaten en, na een reis van 14 dagen, de stad Lanchau, de hoofdstad van de provincie Kansu, bereikt.

Gedurende het geheele traject viel er weinig voor, dat waard is te worden vermeld, hoofdzakelijk een gevolg van het feit, dat de provincie Kansu arm is, en, tengevolge van de slechte onderlinge communicatie, niet wordt bezocht. Men vernam weinig of niets.

Deze provincie is de in de jaren 1861—1878 aangerichte verwoestingen, tijdens den Mohamedaanschen opstand, nog steeds niet te boven kunnen komen.

Overall kan men de overblijfselen van steden en dorpen waarnemen, die vroeger in goeden staat verkeerden, doch thans schrikbeelden opwekken van al de beroeringen, waaraan China destijds ten prooi is geweest.

Zij roepen herinneringen van de destijds uitgeoefende wreedheid in het leven, die, bij den toenmaals heerschenden hongersnood, aan een miljoen menschen het leven heeft gekost.

Wil men dan ook hier een beteren toestand scheppen, dan zal men de provincie met lieden van elders moeten bevolken; jammer, dat zulk een maatregel door de slechte communicatie wordt belemmerd.

In de geheele provincie Kansu komen bijna geen boomen voor; zelfs van de door den Gouverneur-Generaal Tso-Tsung-Tang, langs den weg Sianfu—Lanchau geplante boomen, is weinig meer over.

Zulks heeft niet alleen invloed op het klimaat gehad, maar ook het bestaan der bevolking is daardoor moeilijker geworden.

In den regentijd vallen de regens met zware stroom neder, en die groote hoeveelheid water werkt schadelijk op den bodem, die in dikken modder verandert en elken plantengroei belemmert.

De afstand tusschen Sianfu en Lanchau bedraagt 450 Mijl.

Het moeilijkste gedeelte van den weg is de overgang van het gebergte Liu-Pan-Shan, met een hoogte van 8700 voet.

De houding van de bevolking was over het algemeen welwillend.

De meeste woningen zijn van droge modder vervaardigd, doch ook wonen vele lieden in holen in het gebergte en leven daar als een zwerm bijeen.

Alles wijst dus op armoede. Slechts in één der dorpen ondervond de reiziger-schrijver eenige moeilijkheid. Hij had op zekeren avond, tegen zonsopgang, één zijner bedienden vooruitgezonden, ten einde voor het logies de noodige schikkingen te maken. De bediende, die alleen Peking-Chineesch sprak, kwam voor de gesloten deur eener woning, en werd door den bewoner niet begrepen, hetgeen genen aanleiding gaf wat harder op de deur te bonzen, welke dientengevolge beschadigd werd.

Daarop volgde een scheldpartij van den bewoner en een oploop, die spoedig eindigde, toen de inmiddels aangekomen reiziger-schrijver toezegde de aangebrachte schade geldelijk te zullen vergoeden.

Deze betaalde 200 tjangti, d.i. 15 cent, en met dit geringe bedrag nam de benadeelde partij volop genoegen, zoodat de vrede werd hersteld.

Op dit oogenblik is het in de provincie Kansu bijzonder stil.

De wegen worden bijna niet bewaakt; alleen is eenige politie aanwezig in enkele wachthuizen, welke men kan herkennen aan de blauwe kleur der verf.

De politie is gekleed op Europeesche wijze en voorzien van den bekenden korten stok.

Zij treedt steeds gematigd op.

Vele valsche berichten zijn in omloop bij de bevolking, die van den inhoud der Nieuwsbladen zoo goed als geen kennis neemt.

Elken dag moest de reiziger-schrijver antwoorden op vragen over een nieuw uitgebroken oorlog tusschen Rusland en Japan.

Voorts moesten inlichtingen gegeven worden op het gerucht, dat de Franschen 200000 man in de Kuan-Chaowan-baai aan land hadden gezet.

En zoo tal van vragen meer over staartsterren, enz.

Partijdigheid der Chineesche ambtenaren. In de **Bintang Soerabaja** van 25 Augustus 1910 no. 193, komt een bericht voor, overgenomen uit de **North China Daily Mail** en waarin geklaagd wordt over het partijdig optreden der Chineesche ambtenaren in ambtelijke zaken, en meer in het bijzonder ten aanzien van de in China gevestigde vreemdelingen, die dientengevolge in hun bestaan worden bemoeielijkt.

Eenige jaren geleden is de stad **Tiang Sah** als handelsstad opengesteld voor alle nationaliteiten, doch wanneer de European zich daar vestigt, dan blijkt hem al spoedig, dat die stad in de verste verte niet gelijkt op een vrijhandelsplaats.

Een geestelijke kocht bijv. een stuk grond in de nabijheid van de gouverneurswoning ter plaatse, doch de Chineesche ambtenaren gaven hem te kennen, dat zij niet konden instaan voor de veiligheid van persoon en goed, en keurden den grondverkoop af.

Een ander geestelijke kocht twee stukken grond op een afstand van 2 Mijl van de stadspoort, en ontving eveneens de mededeeling van de Chineesche ambtenaren, dat zij ook op dien afstand geen bescherming aan een vreemdeling konden verleenen.

Een handelaar van vreemde nationaliteit had 1000 kisten petroleum in zijn opslagplaats, welke op vijf mijlen afstands van de stad was gelegen.

Ook hiertegen hadden de Chineesche ambtenaren bezwaar, doch één der landgenooten had in de stad 20000 kisten petroleum opbewaard, en op dat feit werd geen aanmerking gemaakt.

De Chineesche handelaren wenschen gaarne hunne erven en huizen aan de vreemdelingen te verhuren of te verkoopen, maar zij zijn huiverig daartoe over te gaan, uit vrees voor een tegenwerkend optreden van de zijde der ambtenaren.

De kleine man is geheel onbekend met de bestaande toestanden en voorschriften en met het feit, dat zekere aangelegenheden door den Engelschen Consul in behandeling kunnen worden genomen.

Hij is ten deze geheel lijdelijk.

In geval het tot verwickelingen komt, mag derhalve de schuld niet op den kleinen man worden geworpen, maar moet men die zoeken in het onoordeelkundig optreden der Chineesche ambtenaren.

De Chineezers in Ned.-Indië.

De heer **W. F. H. Tuinenburg** schreef aan **De Javabode** o.m.:

De **Perniagaan** geeft een lezenswaardig artikel, waarvan de grondtoon is een klagen over de dikwijls onjuiste voorstellingen, die gegeven worden van hetgeen in China op politiek en op economisch gebied voorvalt.

Die voorstellingen zouden zijn eenzijdig. En lichtvaardigheid wordt den redacteurs van gezaghebbende bladen verweten, die dergelijke stukken opnemen. Ellieve, aan wie ligt de schuld daarvan, wanneer het waar is, dat de eenzijdige verslagen en berich-

ten worden opgenomen? vraagt de heer T. en vervolgt:

Niets zal ons, bewoners van Ned.-Indië, aangenaamer zijn, dan de ware toestanden uit onverdacht zuivere bron te mogen vernemen.

Dat van japansch-russische zijde eigenbelang in het spel is en daardoor van dien kant scheeve voorstellingen gegeven worden, is begrijpelijk en terecht verwacht de **Perniagaan** van die zijde het gevaar voor directe inmenging.

Maar waarom onze goede belangen in twijfel te trekken, waar ons doel is de Chineezers hier voor te houden, dat zij onder veel gunstiger politieke en economische toestanden leven dan in China en dat van uit Peking voor hen geen heil is te verwachten? De eigen huishouding daar eischt reeds alle krachten.

De directe invloed van uit Peking strekt zich slechts uit tot een klein gedeelte van het zoo onzaglijk groote Chineesche rijk, bestaande uit provinciën, meer te vergelijken met afzonderlijke rijken, bestuurd door bijna onafhankelijke gouverneurs of derkoningen.

De heer **Tan Tjong Long**, die, volgens de **Perniagaan**, nu een onderzoek instelt, zal een lang leven moeten hebben om persoonlijk de toestanden goed te kunnen bestudeeren.

Leest men de in China en vooral te Shanghai verschijnende periodieken, die staan vol van allerlei vooruitstrevende wetten, door de regeering te Peking uitgevaardigd, maar onze vriend **Tan Tjong Long** zal ook wel weten, dat dezelfde regeering de kracht mist om de wetten ten uitvoer te doen brengen in een land, zoo groot en zoo slecht van communicatiemiddelen voorzien, dat er heden nog streken zijn, waar men van den japansch-russischen oorlog nog niets heeft vernomen, waar onderling herhaaldelijk oorlog wordt gevoerd, de regeeringstroepen in opstand komen, de gouverneurs lak aan de regeering hebben en de belastingen ten eigen bate aanwenden.

Juist die verdeeldheid op staatkundig gebied en het groote verschil in afstamming en taal, maakt China zwak en de zwakken moeten steeds het gelag betalen.

Maar diezelfde chineesche periodieken geven over Ned.-Indië met opzet eene voorstelling van toestanden en gebeurtenissen, zoo afwijkend van de waarheid, dat men aan kwade trouw moet gelooven.

Nationaliteitsgevoel is eene mooie eigenschap, maar de afstammelingen van voor ruim driehonderd jaren zich hier gevestigd hebbende Chineezers zijn geen Chineezers meer als door de pekingsche heeren wordt bedoeld, en de eenige jaren geleden kunstmatig opgewekte pro-Chineezers-beweging, waar men van eene chineesche natie als eenheid niet spreken kan, is voor de hier gevestigden uit den boeze en dat hebben de verstandige Chineezers hier dan ook al vrij spoedig ingezien.

Een gelijkstelling en masse zou voor de Chineezers eer na-, dan voordeelig zijn.

De concurrentie, ook in de binnenlanden, is reeds zoo groot, dat er niets meer bij kan.

Tijdelijke sluiting van toelating zou een goede oplossing zijn en beperkte toelating reeds verbetering brengen.

Trouwens, de idee, dat China aan overbevolking lijdt, is slechts waar voor enkele streken, en er bestaat een streven bij de chineesche regeering om de thans bij duizenden immigrerende in het land te houden, waar nog een uitgebreid arbeidsveld voor hen te vinden is.

„De Chineezers zijn van huis uit landbouwers en willen niet in de mijnen werken”, zegt de **Perniagaan** maar dan pleit het toch niet voor het ras, als zij liever verhongeren bij landbouw op uitgeputte gronden en de schatten op mijnbouwgebied onaangeroerd te laten liggen.

En hoevele Chineezers werken niet in Ned.-Indië, Amerika, vroeger in Afrika, in de mijnen en verdienen daarmee een goed stuk brood?

Neen, daaraan is het niet te wijten, dat zij landbouwer blijven, maar de groote onzekerheid van bezit, het slecht georganiseerde bestuur in China zijn daarvan de oorzaak.

Er bestaat meer kans op verbrokkeling van het chineesche rijk, dan op de eenheid van een volk dat niet van één ras, zeden en godsdienst is, ofschoon de **Perniagaan** dat beweert.

Vreemdelingenhaat en die is er (zelfs voor een tweeden Boxer-opstand wordt gevreesd) kan het proces slechts verhaasten, daar een ingrijpen van buiten en het, volgens een Reuter-telegram, bijeenroepen van eene vergadering van afgevaardigden kan dat niet voorkomen.

De Java-Chineezers, ten minste de door ons geraadpleegden, zien alleen heil in een omwenteling, maar helaas ook dat zal het dreigend gevaar niet afdwenden. De Chineezers hebben getoond de rijke bron-

TELEPHOON No. 9540y.

ATELIER D'ART

PORTRAITS EN PEINTURE ET
EN SCULPTURE (BAS RELIEFS)

SPECIALITÉ EN AQUARELLES ET PASTELS
TRAVAUX D'ART FINS

FRANS W. A. TEUNISSEN

MAISON DE PREMIER ORDRE

LA HAYE

SMIDSWATER 21A

W. P. de Bock

Piet Heinstraat 71-73, hoek Barentszstraat

TELEF. 1769.

—:— JAN JAARSMA HAARDEN. —:—

Goosen & Swagerman.

DEN HAAG, Boekhorststr. 149.

DEN BOSCH, Vughterstr. 17.

VLEUGELS, PIANO'S, INGEBOUWDE PIANO'S — ORGELS. —

VERHUUR-

PIANO'S van f 5.— p.m. of f 50.— p.j. af.

VLEUGELS van f 8.— p.m. of f 80.— p.j. af.

SPECIALE INRICHTING VOOR HET GEREEDMAKEN VOOR DE TROPEN.

PIERRE SCHREINER

- ZOUTMANSTRAAT 18-20-22 -

TELEFOON 1864 — DEN HAAG

—:— AMEUBLEMENTEN. —:—

MAGAZIJN INSULINDE

62 SPUISTRAAT

TELEFOON 3687. —0— DEN HAAG.

□□

Beslist GOEDKOOPST en SOLIEDST ADRES voor Dames-, Heeren- en Kinder-Ondergoederen. Onze prijzen zijn VER BENEDEN elke concurrentie.

SPECIAAL INGERICHT voor Indische Families.

Brengt een BEZOEK aan de
Sint Nicolaas-Uitstalling

—:— van BOEATAN —:—

Heulstraat 19, DEN HAAG.

nen niet zelve te kunnen ontginnen, en dan helpt het niet te zeggen: „wij zijn van huis uit landbouwers.”

Ook het gesukkel met de Fukeen-Spoorweg, een prachtzaak met de rijke steenkolenmijnen in het binnenland, wanneer goed werd aangepakt, toont aan, dat zonder hulp van buitenlanders, geen resultaten zijn te verkrijgen en het plan om als conditie voor het verstrekken van nieuw kapitaal te eischen, dat een commissie met een hollandsch ingenieur den toestand onderzoeken gaat en het plan verder uitwerkt, is uitstekend en goed ingezien door de Java- en Straits-Chineezes geldschietters.

Het geld is er nu om de lijn tot Tjong Tjoe door te trekken, waardoor de geheele spoorbaan ongeveer zoo lang zal worden als van Batavia naar Buitenzorg. Men wil geen vreemd kapitaal in de onderneming — maar chineesch geld is niet los te krijgen: dat wordt voor alle zekerheid in den grond begraven en Japan loert van uit Formosa op de rijke provinciën.

En nu willen wij nog eens zeggen, dat de Chineezes op Java en in de Buitenbezittingen het werkelijk zoo kwaad niet hebben en nog beter zullen krijgen, als de nederlandsch-indische Regeering met den tijd meegaat en belemmerende bepalingen, die ook belemmerend werken op de ontwikkeling van den handel in Indië gevestigde Chineezes, z o o s p o e d i g m o g e l i j k opheft.

Dan nog betere rechtspraak voor de hier geboren en andere rustige Chineezes en de schreeuwers er uit gezet.

Gelukkelijk zijn de laatste jaren in de minderheid. De in Ned.-Indië wonende Chineezes moeten de Regeering in hun eigen belang steunen, en niet tegenwerken.

Op gepaste en waardige wijze moeten hunne belangen bepleit worden en toont de Regeering zich daarvoor doof, dan zijn er in Nederland nog wel goedhoorenden, die een open oor voor hen zullen hebben.

Van Vreemde Koloniën.

Arbeiders in Duitsch Oost-Afrika en Kameroen.

Aan door het Kolonial Wirtschaftliche Komitee gegeven inlichtingen is het volgende ontleend, betreffende arbeiderstoestanden in Duitsch-Oost-Afrika en Kameroen.

In eerstgenoemde kolonie is het arbeidersvraagstuk reeds sedert jaren het onderwerp geweest eener buitengewone belangstelling.

Het spoedig in cultuur brengen van verschillende streken, vooral in het Noorden, heeft de vraag naar arbeiders in belangrijke mate doen toenemen, waaraan de in de buurt der ondernemingen gevestigde stammen niet in staat waren te voldoen. Daarbij kwam de aanleg van den spoorweg, die eveneens een aanzienlijk aantal arbeiders vorderde. Men moest daarom op de dichter bevolkte binnenlanden een beroep doen, in 't bijzonder op de gebieden van Unyamwezi en Ussukuma, waar talrijke arbeidswilligen worden aangetroffen.

Nadat de in vroegere tijden gedane pogingen om de lieden uit die streken als gezeten arbeiders op de ondernemingen over te plaatsen, hadden gefaald, is de noodzakelijkheid gebleken van eene geregelde werving van arbeiders uit de binnenlanden.

Het is daarbij gebleken, dat in Ussukuma en Unyamwezi, ook met het oog op het verbeterd verkeer tengevolge van den Oeganda-spoorweg genoeg arbeidersmateriaal is voor nog veel meer ondernemingen in de noordelijke provinciën, en dat de inboorlingen willig zijn om op de ondernemingen te gaan werken. De in de andere districten aanwezige ondernemingen kunnen nog geruimen tijd uit de nabijgelegen streken voldoende arbeiders betrekken.

Op het oogenblik kunnen de arbeidstoestanden in Oost-Afrika bevredigend genoemd worden. Er blijkt uit de beschikbare gegevens, dat op ondernemingen omstreeks 21000 arbeiders werkzaam waren en bij zelfstandige kolonisten omstreeks 11000, terwijl op het einde van het jaar 1908/1909, waarop vorenstaande cijfers betrekking hebben, omstreeks 13000 arbeiders werkzaam waren bij den aanleg van den centralen spoorweg.

De loonen zijn echter niettegenstaande de uitbreiding der bedrijven tengevolge van het groote aanbod van arbeidskrachten, niet gestegen en bedragen van 11—12½ roepijen en 13 roepijen 's maands in de noordelijke districten en het district Dar-es-Salam tot 4—5 en zelfs 3 roepijen 's maands in het binnenland.

Reeds in 1897 werd een poging gedaan, om een arbeidsregeling in het leven te roepen voor de onderlinge verhoudingen tusschen werkgever en werknemer. Die poging faalde, maar sedert is door den gouverneur eene verordening vastgesteld, betreffende de werving van arbeiders, terwijl den 27en Februari 1909 eene verordening werd uitgevaardigd, die de rechtsverhouding der inlandsche arbeiders regelde.

Eene bij deze verordeningen ingevoerde nieuwig-

heid was de instelling van districts-commissarissen. In de eerste plaats ten behoeve van de streek, waar de meeste plantages zijn gelegen, voor het arbeidsveld van den centralen spoorweg en voor het voornaamste werf-district Unyamwezi zijn districts-commissarissen benoemd, wie de taak is opgelegd, op grond van de bestaande bepalingen, de verhouding tusschen arbeiders en wetgevers te regelen. In het bijzonder is den districts-commissarissen opgedragen hun ressorten voortdurend te bereizen, de inlandsche arbeiders aan te zetten, zoo noodig door straffen, om hunne verplichtingen na te komen, maar ook toe te zien, dat de arbeiders overeenkomstig de bestaande voorschriften worden gehuisvest en behandeld en eene beslissing te nemen inzake de geschillen tusschen arbeiders en werkgevers. In de provinciën, waar geen districts-commissarissen zijn aangewezen, wordt hun taak door de gewone bestuursorganen waargenomen.

De volgende bepalingen zijn de voornaamste uit de arbeidersverordening:

Werkovereenkomsten voor langeren duur dan eene maand moeten, om geldig te zijn, voor de bevoegde ambtenaren worden gesloten.

Werkovereenkomsten voor langer dan 7 maanden of 180 arbeidsdagen worden niet toegestaan. In het laatstbedoeld geval houdt de verplichting om te werken na uiterlijk 9 maanden tijds op.

Ten opzichte van verpleging en huisvesting zijn uitvoerige bepalingen vastgesteld.

De arbeidsduur bedraagt normaal 10 uren daags. De redenen voor ontslag, de terugzending der arbeiders en de voor de gezondheid te treffen maatregelen zijn eveneens geregeld. Ten slotte verdienen de strafbepalingen betreffende verleiding tot contractbreuk de aandacht.

Wat de regeling der werving aangaat, is, terwijl tot nu toe de werving in de kolonie voor een ieder openstond, wat tot vele misstanden aanleiding gaf, thans bepaald, dat de koelie-werfers eene vergoeding moeten hebben en voor den duur hunner werkzaamheid eene met het aantal aan te werven arbeiders evenredige waarborgsom moeten storten.

Ten slotte zijn in Oost-Afrika bij eene onlangs uitgevaardigde verordening de straffen voor arbeiders op contractbreuk verzwaaard, „zoodat voor eene geregelde opleiding der inboorlingen tot den arbeid de noodige wettelijke grondslagen zijn gelegd.”

In Kameroen is het arbeiders-vraagstuk sedert geruimen tijd een onopgelost probleem, vooral wijl met de belangen van twee verschillende beroepstakken, die der planters en kooplieden, rekening moet worden gehouden.

Door den aanleg van spoorwegen treedt het belang der kooplieden, wat de tot nu toe voor het vervoer gebezigde dragers betreft, meer op den achtergrond, maar voor de plantages zal de aanvulling der arbeidskrachten eene levensvraag blijven.

De plantages, die meerendeels aan den voet van den Kameroen-berg zijn gelegen, hebben hunne arbeidskrachten noodig voor voortdurende werkzaamheden. Dit is niet het geval met de kooplieden, die nu eens meer, dan weer minder dragers noodig hebben. De voortgezette werkzaamheid op de plantages lokt echter den aan de kust wonenden neger niet aan en de ondernemers zijn uit dien hoofde verplicht, hunne arbeiders uit ver afgelegen streken te betrekken. Hiertoe komen de districten Ossidinge, Joh. Albrechtshöhe, Bali, Banyo en vooral Yaunde in aanmerking. De aanvoer van arbeiders wordt verzekerd door geregelde werftochten, van de verschillende plantages uitgaande, in die districten.

Het behoeft geen afzonderlijke vermelding, dat de spoorwegaanleg door de groote vraag naar arbeiders een ongunstigen invloed heeft gehad op de aanvulling van arbeiders op de plantages. Men rekent er evenwel op, dat dit van voorbijgaanden aard zal zijn. Wanneer de arbeidstoestanden voor de plantages niet bepaald bevredigend zijn, moet anderzijds worden erkend, dat nergens arbeidersnood op de ondernemingen viel waar te nemen en met zekerheid mag aangenomen worden, dat ten ware de plantages eene groote uitbreiding ondergaan voor onafzienbaren tijd voldoende arbeiders voor die ondernemingen uit het binnenland van Kameroen zijn te betrekken.

Op het oogenblik zijn 10000 arbeiders op de plantages werkzaam en 3000 bij den spoorwegaanleg. Wat het aantal dragers betreft, die de kooplieden jaarlijks behoeven, zijn geen betrouwbare gegevens voorhanden.

De loonen worden op de plantages in baar geld uitbetaald, terwijl de arbeiders bovendien recht hebben op kosteloze verpleging, bestaande uit rijst, gedroogde visch, bananen, palmolie, cassada, maniok enz. De loonen vartieren van 8 tot 12 mark 's maands naar gelang van den duur der overeenkomst, die 6, 12 of 18 maanden kan bedragen en ook naar gelang de arbeiders nieuwelingen zijn, of reeds op plantages hebben gewerkt.

De vergunning tot werving is bij gouvernementsverordening geregeld, zoo ook de regeling der rechten en plichten van arbeiders en werkgevers. Die vergunning wordt bij een door het bestuur uitgereikt bewijs verleend, maar is aan verschillende bepalingen onderworpen, zooals eene te storten waarborgsom en een aan den fiscus voor elken aangeworven arbeider te betalen recht. De aangeworven arbeiders genieten vrijen overtocht van en na afloop van het contract ook terug naar de plaats van herkomst. De te sluiten overeenkomsten moeten de noodige schriftelijke waarborgen bevatten betreffende den aard van het werk, den duur der overeenkomst en van den arbeidsdag, het loon, huisvesting, verpleging en geneeskundige behandeling.

Werkgevers, die meer dan 500 arbeiders in hun dienst hebben, moeten een blanken ziekenverpleger houden. Het toezicht op de nakoming der wederzijdse verplichtingen is opgedragen aan een arbeids-commissaris, dat op de geneeskundige behandeling aan een rijks-geneesheer. Voor de werkgevers zijn boeten gesteld op contractbreuk. Overtredingen der arbeiders worden door het districts-bestuur gestraft.

Een lesje.

De France Australe van Noemea in Nieuw-Caledonië van den 5en September II. bevatte het volgende lesje voor zijne lezers:

„De Engelschen geven ons in hunne koloniën lesjes, die wij ons ten nutte moeten maken, o.a. wat betreft de houding der kolonisten tegenover den verteenwoordiger van het civiel gezag. Zij houden dien buiten den strijd der partijen en eischen slechts van hem, dat hij waardig zij, de belangen der gemeenschap verdedigt en aan hare behoeften tegemoet komt; in het kort, dat hij een rechtvaardig en eerlijk beheerder zij, gepaard met de eigenschappen van een volmaakt gentleman.

„In de Fransche koloniën tracht elke partij den gouverneur aan hare zijde te krijgen en van hem haar werktuig te maken. Ongelukkig genoeg zijn er van die hooge ambtenaren, die zich aldus laten gebruiken uit vrees voor de grootste schreeuwers, die zij dan begunstigen. Nieuw-Caledonië kan daarover meepraten.

„Dat zijn van die gewoonten, die wij ons moeten ontnemen. Het schijnt, dat wij reeds een stap in die richting hebben gedaan, en dat mag dan wel toegeschreven worden aan de koelbloedigheid van onzen gouverneur. Van links en rechts bestookt, heeft hij den weg ingeslagen, dien hij goed achtte in het belang der kolonie. Laat ons dus nu, wanneer ons weer de lust bevangt, om den heer Richard in onze twisten te betrekken, dit lesje voor oogen houden en hem buiten spel lalen.

„Mocht hij zich in de maatregelen, die hij voor het algemeen belang goed achtte, hebben vergist, laat ons die dan op hoffelijke wijze aan critiek onderwerpen en aan Frankrijk toonen, dat wij de vrijheid, die ons gegeven werd, en de rechten, die wij eischen, waardig zijn. Het is waarschijnlijk, dat wij, die reeds lang zouden genieten, wanneer deze kolonie niet in het moederland den naam had, dat zij beleedigingen in de plaats van argumenten stelt, en voor hare critiek er een keukenmeidentaalje op na houdt.”

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

Kan het Gymnasium meer voor Indië doen?

Aldus luidt de titel van de gedrukte Rede, door Prof. J. F. Niermeyer uitgesproken op de Algemeene Vergadering van het Genootschap van Leeraren aan Nederlandsche gymnasiën, gehouden te 's-Gravenhage op 24 en 25 Aug. 1910.

Prof. N. acht het niet te veel gezegd, dat het gymnasium zich tot nu toe bitter weinig aan Indië heeft gelegen laten zijn. Het legt de grondslag voor de vorming van een groot deel der aanstaande geestelijke en staatkundige leiders onzer natie zonder hun daarbij ook maar eenigszins voldoende begrip bij te brengen van de merkwaardige eilandenwereld Insulinde — den grootsten archipel der aarde — en van de 40 miljoen menschen die haar bevolken. En zij, die niet in Indië hun brood gaan verdienen, halen aan de universiteit de schade ook niet in.

Men zoekt op het gymnasium de vormende kracht van het onderwijs nog altijd in de studie van klassieke talen en van wiskunde, de hoofdvakken. Doch volgens Prof. N. heeft de aardrijkskunde meer vormende waarde voor de groote meerderheid der geesten, ook van de toekomstige studenten, dan talen of wiskunde. En waarom zou men aan het Maleisch niet boven Latijn de voorkeur geven als gymnasiaal leervak? Het is een taal, die nog veel meer afwijkt van de onze, en dus nog veel beter geschikt is tot verruiming van het taalbegrip. En wat betreft het gebruik van spreuken en zegswijzen, ook het Ma-

leisch heeft daarvan een aardigen voorraad; het eeuwenlang naschrijven der Latijnsche spreuken zou dan meteen een einde nemen. De Vereeniging Oost en West zou dan ook, volgens den schr., een goed werk kunnen doen door een prijsvraagje voor een Maleische spreukencollectie uit te schrijven, want: *ada goela ada semoet*.

Verder haalt Prof. N. nog tal van voorbeelden aan om aan te toonen de groote leemten in de kennis van Indië, op aardrijkskundig- zoowel als volkenkundig gebied. Zoo zegt hij o.a. zeer terecht: Van de opgravingen op Kreta zal op het gymnasium worden gesproken; maar het uitnemend werk der restauratie van de Javaansche tempels, in de allerlaatste jaren ter hand genomen, o.a. van de prachtige Tjandi Mendoet, blijft onbekend.

't Spreekt bijna van zelf, dat Prof. N. de middelen aan de hand doet, die z.i. tot verbetering kunnen leiden. Indië moet nader gebracht worden tot het Nederlandsche volk; welnu, men zende telken jare een tiental leeraren of a.s. leeraren naar Indië voor eenigen tijd, of ook zou detachering toegepast kunnen worden, want de leerlingen hebben behoefte aan leeraren, die door eigen aanschouwing van Indië kunnen vertellen. Het door de Indische regeering opgerichte „Encyclopaedisch bureau” kan te dezen opzichte eveneens veel nut stichten in de toekomst, en wel omdat dit bureau vermoedelijk niet door bureau-ambtenaren zal worden bezet, en waardoor zich hier — naar Prof. N. hoopt — een terrein van werkzaamheid kan openen voor studenten in de geografie, die voor een wetenschappelijke loopbaan bekwaamheid en geneigdheid bezitten.

Ten slotte nog deze zinsnede uit het lezenswaardige geschrift van Prof. N. Als wij Indië willen helpen, dan kan dat alleen gebeuren als Indië ook gekend wordt door hen, die bij zijn bezit geen rechtstreeksch voordeel hebben of gewin. Dan moeten die Nederlandsche standen, die buiten den handel staan die het voorrecht hebben onbaatzuchtig te kunnen zijn, omdat baatzucht hen toch niet baten zou, van belangstelling voor Indië's heden en toekomst worden vervuld. En daarvoor is het dat het Gymnasium helpen moet.

's Rijks Ethnographisch Museum.

Een tweetal hoogstbelangrijke geschriften met betrekking op 's Rijks Ethnographisch Museum hebben het licht gezien. Namelijk de met zorg bewerkte catalogus der boekery en kaartenverzameling van het Museum, samengesteld door J. C. E. Schmeltz, Assistent aan die inrichting; en het tweede gedeelte van de in het Museum berustende voorwerpen van het eiland Borneo. Dit laatste, fraai geïllustreerde boekwerk is van de hand van Dr. H. H. Juynboll, directeur van het Museum. Dr. J. heeft het zich niet gemakkelijk gemaakt; van de duizenden door hem meestal zeer uitvoerig beschreven voorwerpen, kan men zich nu zeer goed een voorstelling maken zonder ze gezien te hebben. Bovendien wordt de wetenschappelijke waarde van zijn werk ten zeerste verhoogd door de vermelding der literatuur welke op die voorwerpen betrekking heeft. Deze, van groote belevenswaardigheid getuigende bronnen-vermelding, zal zeker ten hoogste op prijs gesteld worden door hen, die van een of ander onderwerp een meer diepgaande studie willen maken.

Oudheidkundig onderzoek.

Voor hen die belangstellen in het werk der commissie in Nederlandsch-Indië voor oudheidkundig onderzoek van Java en Madoera, laten wij hier volgen den inhoud van de driemaandelijksche rapporten, loopende over het jaar 1908, bewerkt door het lid den heer J. Knebel. Herziening en aanvulling van de beschrijving der Hindoe-oudheden in de res. Madoera. Aanvulling van de beschrijving der Hindoe-oudheden in de afdeling Soerabaja en Panaraga (Madoera). Beschrijving van de oudheden in de afdeling Blitar (Kediri), Toeloeng, Agoeng (idem), Kediri (idem) en Berbek (idem).

Irrigatie op Java.

Blijkens de Java-Bode is het door de Welvaart-commissie samengesteld Overzicht van de uitkomsten der gewestelijke onderzoekingen naar de irrigatie verschenen. Enkele hoofdzaken uit dit overzicht stipt genoemd blad aan. Wij ontleenen er het navolgende aan:

De aanleg van nieuwe groote werken om onontgonnen streken in cultuur te brengen, wordt niet, of slechts bij uitzondering aanbevolen. Daarentegen worot ten eerste aangedrongen op verbetering en uitbreiding van bestaande, voornamelijk Inlandsche bevoeiingen. Inzonderheid wordt de wenschelijkheid betoogd van den aanleg van permanente verdeelwerken en van het stellen van het waterbeheer onder technische leiding, waardoor zuiniger waterverbruik voor de thans reeds bevoeide velden en wellicht uitbreiding van de bestaande bevoeiing mogelijk zal worden. Voor alle groote werken ter verbetering van

de bevoeiingen, waardoor elk onderdeel van het nieuwe werk reeds dadelijk na de gereedkoming nut kan stichten en tot partiële uitvoering van het werk kan worden besloten, zonder te wachten op de voltooiing van alle definitieve ontwerpen.

De beide groote irrigatiewerken, waarvan de uitvoering door de welvaart-commissie wordt aanbevolen zijn:

1o. die tot bevoeiing van het gebied tusschen de Tjitaroem en de Tjilamaja in Krawang, waarvan het voorloopig ontwerp reeds gereed is, doch waarvan de uitvoering afstuit op de hooge kosten, ongeveer 12½ miljoen gulden en op gebrek aan personeel;

2o. die tot bevoeiing van de Solo-vallei; intusschen ontveinst de commissie zich niet, dat na de staking en nadat de toestand in de Bengawandjerscheek door gedeeltelijke verbeteringen zeer is voortgegaan, en voortgegaan wordt met de uitbreiding van de plaatselijke bevoeiing — op de begroting voor 1910 zijn daarvoor reeds gelden uitgetrokken — de kans niet groot is, dat weder tot invoering van het kostbaar werk in zijn geheel zal worden besloten.

Weekblad voor Indië. No. 25.

De Preanger-Bode publiceert een statistiekje van gepleegde diefstallen en ontdekte verduisteringen in Indië in een goede maand tijds. De heer v. Geuns neemt dit in No. 25 van het Weekblad over; knoopt er eene beschouwing aan vast en zegt dat het uit het lijstje sprekend verschijnsel terug is te brengen tot een tekort aan moraliteit „in deze landen”. Er zijn hier, om het eens heel eenvoudig te zeggen, naar verhouding veel minder eerlijke menschen dan in Westersche landen, meent de heer v. Geuns; velen ook weten de tering niet naar de nering te zetten, enz.

Het slot van het betoog van den heer van Geuns luidt: „De diefstallen en vooral de verduisteringen die in de laatste weken door hun snelle opvolging het Indische publiek in verbazing hebben gebracht, moeten langs preventieven weg bestreden worden. De moreele standaard moet worden verhoogd en verder moet op alle onderdeelen van geldelijk beheer, zoo in staatsdienst als in particuliere bedrijven, 'n nauwlettend toezicht worden uitgeoefend. Het „oog van den meester” kan het kwaad tegengaan, niet de neus van onze politiemannen.”

Zou het nu heusch zoo erg zijn als de heer v. G. het doet voorkomen? In het „sombere lijstje” worden o.a. ook de volgende (belangrijke??) feiten opgenoemd: 22 Aug. In onderzoek het tekort bij de 4e afd. S.S.; 27 Aug. Djaksa van den landraad van Djember geschorst wegens onregelmatigheid; 13 September. Tekort ontdekt bij de Prijjaji-bank te Djombang; 17 Sept. Diefstal ontdekt in den goeding van S. O. S. te Semarang; 27 Sept. Tekorten aan de stations Panaroekan en Tjandi geconstateerd. 30 September. Fraude bij de Westerlijnen S.S.

En als wij nu eens een dergelijke „sombere lijst” gingen opmaken van alle in een maand tijds in ons land gepleegde diefstallen, knoeierijen, enz. Wellicht zou een heel nummer van Het Kol. Weekbl. ermee gevuld zijn. Maar toch zijn er in Indië naar verhouding veel minder eerlijke menschen! In Holland zijn geen speelhuizen en worden ook geen schulden gemaakt; in Holland eindelijk staat men op zoo'n hoog zedelijk standpunt, dat er bijna geen week voorbij gaat of men leest zelfs van moord waaraan diefstal ten grondslag ligt!

Van de overige bijdragen in dit Nr. van het Weekblad vermelden we nog: Ph. F. Laging Tobias \dagger (met portret). — S. W. C. van Motman \dagger . — De Portugeesche Buitenkerk te Batavia, door Gabriël (met afb.) — Met een auto door Zuid-Celebes door W. J. v. d. Leemkol (met afb.) — Indisch natuurleven, door A. J. Koens. — Tweede brief van Kappelman (bevat min of meer sarcastische „circulaire”-lectuur). — Herinneringen van een „oudgast.” — De paupers. Roman van Victor Ido (vervolg).

De Indische Mercur.

Inhoud van No. 45: De rietsuikerindustrie in het Gemeenebest van Australië (vervolg), door H. C. Prinsen Geerligts. — Mededeelingen van het Deli-proefstation te Medan, door P. Hondius. — Mededeelingen over Mexicaansche rubber, enz., door N. J. Beversen. — Het houtvesterscongres te Soerabaja. — Internationale rubbertentoonstelling te Londen. — De landbouwerisis in Suriname. — De begroting van Ned.-Indië voor 1911. — Het wetsontwerp tot terugbrenging van de particuliere landen op Java tot het staatsdomein. — Invoer- op- en uitvoer van Java in 1910. — Kultuurberichten. Kleine mededeelingen. — Enz.

Leestafel HEULSTRAAT 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van

NAAMLOOZE VENNOOTSCHAP

Maatschappij tot Exploitatie van Onroerende Goederen „MOOI NEDERLAND”,

gevestigd te 's-Gravenhage, Koningin Emmakade 107,

exploiteert uitsluitend fraai en gezond gelegen terreinen in Nederland, o.a. het Villa-Park „Berg en Dal” (Sterrenberg en Keteldal). Gemeente UBBERGEN.

Gelegen aan de beide groote wegen Nijmegen—Kleef, 80 Meter boven 't water, zuivere zandbodem, fraai en afwisselend houtgewas, schoone vergezichten, geregelde tramverbindingen, ruime en gemakkelijke verkeerswegen. *Onworpen Electriche Bergtram door het geheele terrein.*

Terreinen van alle afmetingen te bevragen aan het Kantoor der Vennootschap en bij den Heer A. CREMERS te Berg en Dal (bij Nijmegen).

OPRUIMING.

J. JANSEN,

KEPPLERSTRAAT 115.

bij de Regentesselaan.

Telefoon No. 2723.

Karpetten.

Linoleums.

Tafelkleeden.

Linnen loopers.

Matten.

Zeilen.

Vitrages.

Wollen loopers.

Divandekken.

2e hands MEUBELEN.

Magazijn geopend 's m. 8—'s av. 10 uur.

In- en Verkoop
van geheele en gedeelten van **INBOEDEL.**

Behangerij, Stoffeerdery en Beddenmakerij.

N.V. Electriche Drukkerij

„Luctor et Emergo”

Telefoon Intercomm. 4424

's-GRAVENHAGE

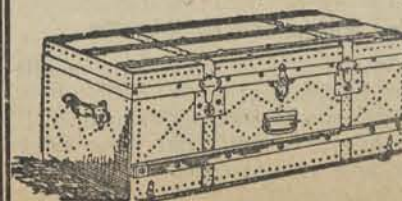
Amalia van Solmsstraat 2-4

W. POPPINK, ::: :::

TELEFOON No. 4485.

Prins Hendrikstraat
141-143.

Geheel gepantserde Hutkoffers. Voor het bagageroom, 100 cM. lang, 50 cM. breed, 50 cM. hoog, m. bak f 12.50. Voor de hut 100 cM. lang, 50 cM. breed, 35 cM. hoog, m. bak f 11.50. Voor de hutten der nieuwe booten 100 cM. lang, 50 cM. breed, 40 cM. hoog, m. bak f 12.—

„Oost en West”, Heulstraat 19, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags.

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabajasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door recht, De stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, Jong-Indië, De Booschapper, Revue économique, Indische gids, Weekblad voor den handeldrijvenden en industriëlen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Sociaal Weekblad, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Ned. Zendeling-genootschap, Indisch genootschap, Weekblad voor Indië, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien.

Circulaire Internationale Rubber-tentoonstelling te Londen te houden van 24 Juni t/m 11 Juni 1911. Bananas in the West Indies by H. C. Henricksen. Verslag opiumfabriek over 1909.

Versuche über die Verwendung von Kunstdünger in der Kultur des Kaffees von Gerhard Helmrich. Hoe het thans staat met den assistent en de veiligheid aan de Oostkust van Sumatra, door Hanegraaff, oud-assistent.

Overzicht der voorloopige resultaten van den arbeid door het landbouwbureau van het Kali-Syndicaat gedurende de jaren 1906—1909.

Koloniaal Verslag 1910.

En tal van andere brochures, jaarverslagen, enz.

Vervolg opgave van bladen en tijdschriften welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal, Laan v. Meerdervoort 195, Den Haag, die dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur vóór- tot 6 uur namiddags.

De Javabode t/m 21 October 1910;

De Sumatrapost, idem;

Het Bat. Nieuwsblad, idem;

De Locomotief, t/m 19 idem;

Het Soer. Handelsblad t/m 18 idem;

De Sumatrabode t/m 19 idem;

Tjahaja Sumatra, idem;

Het Ned.-Ind. Effectenblad no. 40;

De Indische Mercur no. 46;

De Banier no. 41 en 42;

Het Weekblad voor Indië no. 26;

Handelsberichten v/h Min. v. Landb. no. 191;

Kort verslag verg. Tweede Kamer S.-G.

MEDEDEELINGEN.

Van het Dagel. Bestuur der Vereeniging:

De op 29 October 1910 aangekondigde en uitgestelde Hoofdbestuursvergadering zal plaats hebben op **Zaterdag 26 November 1910**, des namiddags ten 2½ ure, Heulstraat 17.

De maandelijksche samenkomst van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging met de Redactie-Commissie van Het Koloniaal Weekblad zal plaats hebben op **Donderdag den 1sten December 1910**, 's avonds ten 8½ ure, in „Bocatan”, Heulstraat 17, den Haag.

Alle belangstellenden zijn welkom.

Vervolg opgave van de ontvangen gelden ten behoeve van de studie van een verdienstelijk jongeling.

Shr. H. L. te 's-H.	f 10.—
M. Th. v. N., id.	- 2.50
K. v. B., id.	- 15.—
	f 27.50
Vroeger ontvangen	- 364.50
Toegezegd	- 35.—
Totaal ontvangen	f 427.—

Voor de opgave,

E. VAN ASSEN, Secretaris.

Van de Afdeling Breda en Omstreken:

In de in no. 42 dd. 20 Oct. jl. aangekondigde datum der lezing van den heer Lorentz (Nieuw Guinea reiziger) is een abuis ingeslopen; deze datum is:

Maandag 21 November a.s.

Ook op de invitatiekaart komt de vergissing voor. De Leden gelieven de goedheid te willen hebben, hiervan nota te nemen.

Van de Vereeniging Moederland en Koloniën.

Vergadering op 19 November 1910, om 8 uur, in Dili-gentia, Lange Voorhout 5. De heer J. W. VAN NOU-HUYS, gezaghebber der Gouvernements-Marine in N.-I., zal een voordracht houden, verduidelijkt door lichtbeelden, over de door hem meegemaakte ontdekkings-

tochten in Nieuw-Guinea, meer in het bijzonder over dien waarbij het Sneeuwgebergte werd bereikt.

HET BESTUUR.

Van het Informatie-Bureau:

Ter benoeming tot **adspirant-ingenieur bij den dienst van het stoomwezen in Nederlandsch-Indië** wordt gevraagd een aan de Technische Hoogeschool te Delft gediplomeerd werktuigkundig ingenieur, bij voorkeur iemand die ketelpraktijk bezit en kennis heeft van de metallographie van ijzer.

Zij, die voor plaatsing in aanmerking wenschen te komen, behooren zich vóór 1 December 1910 bij gezegeld adres te wenden tot het Departement van Koloniën, onder overlegging van:

a. hun diploma en getuigschriften;

b. een bewijs van goed maatschappelijk gedrag, afgegeven na dagteekening dezer bekendmaking door den burgemeester hunner woonplaats;

c. hunne geboorte-akte;

d. een door den Commissaris der Koningin in de betrokken provincie afgegeven certificaat van voldoening aan de wet op de nationale militie.

In het adres moet worden vermeld, of de candidaat gehuwd is, en e. q. het aantal zijner kinderen.

Door een vanwege het Departement van Koloniën in te stellen geneeskundig onderzoek zal moeten blijken, dat de uit te zenden persoon geschikt is voor den Indischen dienst.

Aan de uitzending is verbonden:

a. overtocht voor gouvernementsrekening als passagier der 1ste klasse, e. q. ook voor het wettig gezin;

b. eene gratificatie voor uitrusting, ten bedrage van f 1500 (een duizend vijfhonderd gulden).

c. eene voorloopige bezoldiging van f 150 's maands, ingaande met den dag van aankomst te Batavia tot dien waarop het activiteitstraktement ingaat.

Hij, die ter beschikking van den Gouverneur-Generaal wordt gesteld, moet zich verbinden tot terug-gave van alle gelden, welke aan hem en te zijnen behoeve zullen zijn voldaan ter zake van overtocht en van gratificatie voor uitrusting, indien hij binnen den tijd van vijf jaren na aankomst in Nederlandsch-Indië, anders dan ten gevolge van welbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan, uit 's lands dienst wordt ontslagen, of indien hij niet binnen den hem aangewezen tijd naar Nederlandsch-Indië vertrekt, dan wel de reis derwaarts moedwillig afbreekt.

De bezoldiging van een aspirant-ingenieur bij den dienst van het stoomwezen in Nederlandsch-Indië bedraagt f 300 's maands, terwijl bij voldoende geschiktheid en goede plichtsbetrachting na drie jaren dienstdienst bevordering volgt tot ingenieur, aan welke betrekking is verbonden eene bezoldiging van f 400 's maands, met zes driejaarlijksche verhoogingen, elk van f 100 's maands, tot een maximum van f 1000 's maands.

Het activiteits-traktement gaat in Indië met den eersten der maand, volgende op die waarin de benoeming door den Gouverneur van Nederlandsch-Indië zal plaats hebben gehad en de betrekking zal zijn aanvaard.

Het traktement is onderworpen aan eene korting van 2 pct. ten behoeve van de burgerlijke pensioenen en van 5 pct. voor de gewone bijdrage aan het Weduwen- en weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië. Bovendien is bij eerste indiensttreding te voldoen, ten behoeve van laatstgenoemd fonds, door gehuwden twee maanden en door ongehuwden ééne maand traktement. Bij bevordering, door gehuwden tweemaal het bedrag der verhooging over ééne maand, door ongehuwden éénmaal. Bij huwelijk ééne maand traktement. Deze contributiën zijn te voldoen in twaalf maandelijksche termijnen. Eene contributie in eens is in geval van huwelijk nog verschuldigd wegens verschil in leeftijd der echtgenooten, wanneer dat verschil meer dan negen jaren bedraagt.

(Ned. Staatscourant No. 260).

Officiële Berichten.

Uit de Javasche Courant van 14 Oct. 1910. No. 82.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof naar Europa aan ten ambten. der in- en uitvoerrechten J. Sibenius Trip; zes maanden aan Dr. J. L. L. Steiner.

Ontslagen: op verzoek eervol de 2e commies L. A. C. H. Rijken en de inlandsche artsen te Tebingtinggi Raden Soemodirdjo, en te Loeboukpakam Raden Tjokrosoekarto.

Gesteld: ter beschikking van den voorzitter van den landraad te Buitenzorg Mr. J. Visser, van den Directeur van B. B., F. A. E. Drossaers en W. Heijman, van den Dir. van Landbouw K. M. J. Hage, van den Alg. Secretaris Ch. L. Crinice de Roy.

Benoemd: tot boekhouder bij de Weeskamer te Batavia G. A. Koops, tot tijdelijk hoofdcommies bij het bureau van het Boschwezen A. Twijssel, tot Predikant te Fort de Kock I. C. van Hoeve, te Magelang C. C. A. A. van den Wijngaard; tot opzichter B. O. W., H. G. Nieuwenhuis, tot onderwijzer 1e kl. L. Hottinga, tot id. 2e kl. A. C. de Veth; tot controleur B. B., L. J. Schippers en P. C. A. van Lith, bij de S.S. op Sumatra, tot commies-boekhouder H. A. Matheij, tot commies W. K. van Daelen; bij den post- en telegraafdienst, tot kantoorchef 1e kl. J. H. G. F. Keydeniers, tot id. 2e kl. J. van Brero.

Overgeplaatst: naar Kediri de onderwijzer L. Hottinga, naar Poerwokerto de id. A. de Veth, naar Tjimahi de onderwijzeres Mej. A. Gordon.

Benoemd: tot hulponderwijzeres te Magelang Mej. C. M. de Jongh.

Militair Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den kapitein-intendant C. P. J. Süverkrupp,

Benoemd: tot 3en commies A. T. Perretsz.

Overgeplaatst: bij het 17e bat. de majoor P. van Mauntz; bij het 10e bat. de majoor H. C. Stoelman.

Geplaatst: bij het rechterhalf 15e bat. de 2e luit. K. de Jongh, bij het 18e bat. de inl. sergeanten Raden Mardjana, Raden Wardiman en Raden Santosa.

Uit de Javasche Courant van 19 Oct. 1910. No. 83.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den commies W. V. Hommerson.

Ontslagen: op verzoek eervol de klerk H. A. Schot, de kantoorchef J. Th. Warnars en de klerk J. J. Kamp.

Gesteld: ter beschikking van den alg. Secretaris W. H. A. Jacometti, van den Dir. van Justitie Mr. F. H. J. J. Sluijs, van den Dir. van B. B., G. van der Waals.

Benoemd: bij de gouv.-pandhuizen, tot administrateur 1e kl. J. H. P. Prins, tot id. 2e kl. G. W. Ane-maet en J. Heijligers; tot id. 3e kl. M. Th. de Haze Winkelman, H. V. Meijer, L. J. R. Bailly, L. M. Stibbe, E. F. de Calonne, A. V. Versteegh, J. Hazenberg, Th. V. Rhemrev, C. F. W. Townsend, L. J. J. Priegelaar, B. W. Ditmarsch, C. E. de Groot, P. K. Verbeek, C. H. A. Agerbeek, B. N. J. Roskott, L. C. Vredenburg, J. G. B. Stoerhaen, F. W. B. Nooi en F. A. Voogd; tot secretaris der res. Kediri W. P. Hillen, tot patih van Madioen Raden Prawiro Koesoemo.

Overgeplaatst: naar Bandoeng de onderwijzeres Mej. S. L. Pri,

Gesteld: ter beschikking van den resident van Soerakarta de opzichter B. O. W., F. Ch. Rückert.

Benoemd: tot ingenieur B. O. W., J. A. Roukens, tot opzichter L. G. Onrust, tot 1en klerk te Soerabaja Th. A. Bernet.

Geplaatst: bij de directie de ingenieur S. A. Roukens, te Semarang de architect C. M. Berganse, te Batavia de opzichter 1e kl. C. J. F. Ch. van Raalten en de id. 2e kl. J. B. Tenret, te Semarang de tijdelijke opzichter A. F. van Lingen.

Werkzaam gesteld: als verificateur te Padang W. F. Jansen, als ontvanger te Telok Betong J. Williams.

Militair Departement.

Benoemd: tot 2en luitenant der inf. de sergeantenleerlingen van den cursus tot opleiding van inlandsche officieren Raden Mardjana, Raden Santosa, en Raden Wardiman.

Lijst van aangekomen en vertrokken Passagiers uit en naar de Indië.

Passagierslijst van het stoomschip „Prins Willem IV”, gezagvoerder P. Koningstein, van West-Indië naar Amsterdam.

*A. G. de Wit, echtg. en kind; *H. G. Nassif; J. D. Hordijk en echtgenoot; J. A. Dijkstra, echtgenoot en kind; M. van Maren; H. Zehnder; P. van Putten; C. Hötter.

* te Havre ontscheept.

Passagierslijst van het stoomschip „Ascania”, gezagvoerder A. Claussen, van Amsterdam naar West-Indië op den 11 November.

H. F. Klatt; F. M. van Kesteren; J. B. Ruysenaars; A. G. Henriques; Mr. M. G. Henriques; Miss C. G. Henriques.